

səh. 164. “...erməni komitəçilərinin də təcziyəsini tələb etməkdədir.”: qəzetdə “təcziyəsini” yerinə səhvən “təcrübəsini” getmişdir.

Ermənistan və Gürcüstan hüdudu

səh. 165. “sualına Ararat hökuməti”: qəzetdə “sualına” yerinə “cavabına” getmişdir.

Tətili-ümumi

səh. 167. “firqənin Təbliğət və Təşkilat şöbəsinə”: “Müsavat” partiyaşının Təbliğət və Təşkilat şöbəsi nəzərdə tutulur.

Bazar ertəsi, 12 may 1919-cu il, nömrə 178

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 11 şabanül-müəzzəm sənə 1337. 12 mayıs 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

BİRİNCİ MÜSƏLMAN TƏVƏLLÜDXANASI

Yekşənbə [bazar] günü may ayının 11-də mama Gövhər xanım Qazızadə tərəfindən müsəlmanlara məxsus olmaq üzrə xüsusi təvəllüdxana açılır. Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Doktor Tsentner konsultasiya icra edir. Armyanski 13, telefon: 58-39.

ZABASTOVKAYA DAİR

Mayıs ayının 6-sından etibarən tətili-ümumi elan edildi. Hökumətin Parlaman-da verdiyi bəyanatından və ümumun gördüyündən məlum oldu ki, “iqtisadi” namı [adı] ilə pərdələnmiş bu yeni tətillə əsla və qəta [qətiyyə] iqtisadi olmayıb, bütün-bütünə siyasi bir amalın qazanılması üçün yapılmış bir hiylədir ki, onun da məqsədi istibdad boyunduruğundan yenicə qurtarmış Azərbaycanı dübarə bir boyunduruq altına soxmaq idi.

Rusiyanın istibdadını da gördük, sosialist namı ilə şöhrət tapmış bolşeviklərini də gördük. Dağıstanlıların qanını axıdan bugünkü Denikin, Lyaxovlarını da gördük.

Kənardan gəlmə ünsürlərin idarəsi “ləzzətini” hamıdan artıq müsəlman fəqərəyi-kasibəsi anlamışdır. Çünki zərbənin ən böyüyü, xarici qapazının ən ağırını hər yerdə və hər vaxtda o biçarələrin başına dəymişdir. Bu acı həqiqəti müsəlman fəhlələri ilə bərabər, bolşevik rəisləri də gözəlcə bilirlər ki, özgələrin bir bu qədər cəfa və bəlasına davam gətirmiş müsəlman fəhlələri artıq sosialistlərin vədə etdiyi “behiştinə” aldanmayacaqlar. Odur ki, məsələyə “iqtisad” maskası geydirilməkdən başqa, hərifiylər ayrı bir çarə tapmamışlardı. Lakin zənn etməyirəm ki, müsəlman fəhlələrinin arasında öylə sadələvhləri tapılsın da Nikolayın jandarmalarını və bolşeviklərin də Mart hadisətini bu tezlikdə unudub, bəzi kənardan gəlmə cibi boş lotuların yağlı vədələrinə aldansınlar.

Burası bizim üçün mühəqqəddir [şübhəsizdir] ki, fəhlələrimiz hiyləkarların hiylələrinə daha aldanmayırlar. Şükürlər olsun ki, millətimizin ənvai [müxtəlif] sinifləri artıq dost ilə düşməne fərq qoymağa başladılar. Binaənileyh [ona görə], ümid bağlamaq olar ki, müsəlman fəhlələri döşlərini gərib müqabildə dayandıqları üçün zabastovkaçılar ürəyində bəslə-

dikləri müfəssid [fitnəkar] məramlarına nail olammazlar. Məsələnin burası azərbaycanlıları maraqlandıran və təsəlliab qılan [təsəlli edən] bir cəhətdir. Demək ki, zabastovkaçıların müsəlman fəhlələrinə ibarət olmuş olan ən böyük şəhpərləri [qanadları] kəsildiyindən dolayı, tək qanadlı qalıb uça bilməyəcəklər. Bununla belə, bəzi işləri cüzi də olsa, təxirə salmaq ehtimalı vardır. Məsələnin ruhu, əsası bundan ibarətdir ki, Bakının sənaye və texnik işlərinin mühüm fəhləri əcnəbi ustalarının əlindədir. Zətan zabastovkaçıların ən böyük istinad və ümidgahları həmin bu texnik ustalarıdır ki, bunların tətili sayəsində tamam məişəti dayandırmamaq istəmişlər.

İştə, bizi düşündürən həmin bu texnik işləridir ki, xaricilərin əllərində davam edib durduqca, bir bu qədər əhalini hər neçə ayda bir dəfə zabastovka qorxusuna mübtələ edəcəklər. Bəzi tələbatın qəbulu ilə bugünkü zabastovka basdırılırsa, ehtimal ki, bir neçə aydan sonra yenə təkrar olunur. Həm də bundan daha böyük bir miqyasda. Zira bununla tətillə müsaid şərtlərin önü alınmayı. Zabastovkanın rəddi üçün bu, səthi bir çarədir. Madam ki, zabastovkaçıların əsləhələri [silahları] – ki xüsusi ustalıqlardan ibarətdir – onların əllərində davam edib qalacaqdır, yeni zabastovkaların da ardı-arası kəsilməyəcəkdir. Bunun üçün dərin bir çarə lazımdır ki, o da bir çox texnik məktəbləri açmaqdan ibarətdir. Hər xarici sənətkarı qarşısında amadə [hazır] özü kimi bir sənətkar görməzsə, meydana özünü tək görərək istədiyini yapar, saxta iş görər, can yandırmaz, kefi nə istəsə, onu müzayiqə etməz, hətta bəzi

övqət [bəzi vaxtlar] üzərimizə qarşı xəyanət kimi canilikdən də əl çəkməz.

Xülasə, birdəfəlik xaricilərin qəyyumçuluğundan qurtarmaq üçün indidən bir çox ustad və texnik hazırlamalıdır. Yoxsa müşahidə etdiyimiz bu zabastovkaları yenə dəfəat ilə [dəfələrlə] təkrar görəcəyiz, nizam və məişətimiz pozulacaqdır.

F[ərhad] A[ğzadə]

SÜLH ƏTRAFINDA

(Royter acentastvasından)

Almaniyaya verilən sülh şəraiti

Çaharşənbə [çərşənbə] günü Versalda sülh müahidənaməsi [sazişi] alman nümayəndələrinə verilmişdir. Müttəfiq dövlətlər ancaq bu müahidənamədə yazılan şərait üzrə Almaniyaya sülh əqd etməyə [bağlamağa] razıdılar. Bu müahidənamədə öylə beynəlmiləl sazişlər bərpa edilmişdir ki, bunlar ancaq gələcəkdə müharibəni rədd etmək qəsdilə vücuda gətirilmişdir. Ona görə Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] müqavilənaməsi bu müahidəyə daxil edilmişdir. Fəhlə məsələsi haqqında beynəlmiləl saziş elan edilə bilər. Müahidənamə gücə mindiyi gündən idareyi-əsgəriyyə [hərbi rejim] ləğv edilib, düşmən tərəflər arasında rəsmi münasibət başlanır. Almaniyaya 1870-ci il müahidənaməsinin [sazişinin] ləğv edilməsinə razı olmalıdır. Bu müahidənamə mövcubincə [əsasında] Belçika bitərəf hökumət hesab olunub və Gersaalin mübahisəli torpağı ilə Prussiya Gersaali-

nın bir hissəsi üstə Belçikanın hakimiyyətini etiraf etməkdən ibarət idi. Fransa ilə sərhad 1848-ci ildə olan sərhad olmalıdır. Bu qərar üzrə Fransa Elzas-Loreni geri alır. Almaniyanın ixtiyarı yoxdur ki, Reyndə 50 kilometrə məntəqədə istehkamat yapıb müsəlləh [silahlı] qoşun saxlasın. Bu məntəqədə istehzari-əsgəriyyəni [əsgər yığmağı] yüngülləşdirən hər cür manevr və səfərbərlik qadağan edilir.

Saar hövzəsinin kömür mədənləri Fransaya keçir. Bu oblast Cəmiyyəti-Əqvamca təyin edilən komisiyon tərəfindən idarə ediləcəkdir. Bir qədər vaxt keçdikdən sonra buranın müqəddəratı rəyiamm [referendum] ilə həll ediləcəkdir. Almaniyaya hökuməti Almaniyaya Avstriyasının və Çex-slovak dövlətinin istiqlalıyyətini təsdiq etməlidir. Almaniyanın sərhadı 1914-cü il sərhadı olacaqdır. Almaniyaya Yuxarı Sileziya, Poznan və Vislanın sol kənarında olan Qərbi Prussiyanın bir hissəsini Lehistana [Polşaya] güzəşt etməlidir.

Almaniyaya öz müstəmləkələrini güzəşt etməlidir, hakəza [bələliklə], o müstəmləkələrdə olan haqqını Müttəfiq dövlətlərə vaxtında verməlidir [tapşırmalıdır]. Bundan əlavə, Almaniyaya Mərakeşdəki haqqından vaz keçməlidir. Almaniyaya İngiltərənin Misir üzərində olan haqqı-himayəsini təsdiq etməlidir. 1914-cü il 4 avqust kapitulyasyonundan və Misir ilə bağlanan əhdnamədən vaz keçməlidirlər. Misir işlərinə aid İngiltərə ilə sair dövlətlər arasında olan danışığa qarışmamalıdırlar.

Süveyş kanalından azad keçmək üçün Türkiyəyə verilmiş olan haqq İngiltərəyə verməlidir. Misirdə olan Almaniyaya təbəələrinin xüsusi əmlakı haqqında Mərakeş və sair yerlərdə olan qanunlar tətbiq

ediləcəkdir. İngiltərə-Qahirə malları Almaniyaya öz ixtiyarı ilə göndəriləcəkdir ki, necə ingilis malları göndərilir. Helqoland və Dünedə olan təhkimatı [istehlakları] almanlar özləri öz hesablarına sökməlidirlər.

Almaniyaya mükəmməl istiqlalıyyəti təsdiq etməlidir. (Burada teleqraf cümləsi buraxılmışdır.) Burası da məlumdur ki, sülh imza edildiyi zaman İtaliya nümayəndələri isbatı-vücut [iştirak] edəcəklərdir. Almaniyaya müahidənaməni imza etmək üçün iki həftə vaxt verilməlidir. Bu müddətdə sülhü imza edib-etməyəcəyini həll etməlidir. Heç bir şifahi müzakirə qəbul edilməyəcəkdir. Almaniyaya müsaidə verilmişdir ki, təhrirən [yazılı surətdə] təkliflərini bildirsinsin.

Marşal Hindenburq Ebertə xəbər vermişdir ki, sülhü imza edən kimi ali komandanlıqdan əl çəkəcəkdir.

Royterə xəbər verilir ki, İngiltərənin rəyi böylədir: London müahidəsinə görə, Triest, Pola və Dalmaçiyanın bir hissəsi İtaliyaya keçir, Fiume isə Kroatiyaya [Xorvatiyaya] keçəcəkdir. İngiltərə İtaliyaya təklif edir ki, öz mənafeyindən ötrü bəzi iddialarından vaz keçsin.

QƏZETƏLƏRDƏN

Könüllü orduda olan fransız nümayəndəsinin məlumatı-rəsmiyyəsi

Rostovda müntəşir [nəşr olunan] “Priazovski kray” qəzetəsinin 84-cü nömrəsində zeyldəki [aşağıdakı] fransız məlumatı-rəsmiyyəsi dərc edilmişdir.

Aprelin 24-də Rostovda olan fransız konsuluna Könüllü orduda olan fransız

heyəti rəisindən zeyldəki təcili teleqram göndərilmişdir:

“Təvəqqe edirəm ki, Fransada hökumət təbdili [dəyişikliyi] və Fransanın Könüllü orduya qarşı vəziyyətin[in] dəyişməsi xüsusunda olan şayialəri təkzib edəsiniz. Rəisi-vükəla Klemanso öz müttəfiqləri ilə müttəhidülray [birgə] bolşevizm əleyhinə mübarizədə davam edir. Fransız qoşunlarının Odessadan və Krimdən çıxması Fransanın Könüllü orduya qarşı vəziyyətini dəyişdirməsinə, mənən və məddətən könüllülərə müavinət etməyəcəyinə dəlalət etməyir. Gələcək bunların həpsini isbat edəcəkdir.”

Şimalda bolşeviklərin məğlubiyyəti

Arxangelskdən London qəzetələrinə xəbər verirlər ki, Murman cəbhəsində İngiltərə dəstələri bolşevikləri ciddi surətdə məğlub etmişlər. Bolşevik əsgərləri böyük tələfat verib, təcili surətdə cənuba çəkilməkdədirlər.

DAĞISTAN ƏHVALI

Təkzib

Azərbaycan Hökuməti nəzdində olan Dağıstan siyasi nümayəndəsi tərəfindən: *(Rəsmi)*

Bu axır günlərdə Bakı qəzetələrinin bir neçələrində bir xəbər nəşr edilmişdi ki, guya Dağıstan Cümhuriyyətində inqilab olub, Şura hökuməti bərpa edilmişdir. Ələlxüsus “Nabat” qəzetəsi mövsuq [etibarlı] mənbələrdən aldığı məlumatla görə, “Dağıstan Cümhuriyyətində inqilaba qədər” ünvanlı üç sütun məqalə dərc edib qışqırıq salmışdır. Dəmiryol tətili

müddətində və teleqraf işləmədiyindən hökumət ilə münasibət olmadığına görə, siyasi nümayəndəlik indiyə qədər bu xəbəri təkzib etməkdən saqınmışdır. Mayın 8-də Şamilqaladan (Petrovskdan) gələn poçta paroxodu ilə alınan hökumət poçtasının verdiyi məlumata görə, bu axır həftə müddətində nəşr edilən yalan xəbərləri qəti surətdə təkzib etməyə şübhə buraxmayır.

*Siyasi nümayəndə vəzifəsini müvəqqədən ifa edən:
B. Mallaçı-xan*

ƏHMƏD BƏY AĞAYEV ƏFƏNDİNİN MÜHAKİMƏSİNƏ BAŞLANDI

İki bucuq ay [iki ay yarım] bundan əvvəl Əhməd bəy Ağayev kəndi xanəsində tövqif [həbs] olundu. Bundan maəda [bundan başqa], ümumi tövqif olan itti-hadçılar 158 kişidən ibarətdir. Əhməd bəy Ağayev Darülfünuni-Osmani Ədəbiyyat fakültəsində müdərris və “Tərcümani-həqiqət” qəzetəsində baş mühərrir olub, İstanbulda qayət böyük şöhrət qazanmış idi. Şu anda Əhməd bəy Ağayev ilə bərabər Darülfünunun ümumi müdiri Xalid Ziya bəy, Ziya Gökalp – ictimaiyyat müdərrisi [sosiologiya müəllimi] polis müdiriyyəti binasında dördüncü qatda həbsdədir və bunlara baxmayaraq hər günə fransızların mədəniyyətsizliyi haqqında məqalələri oxunmaqdadır.

Balada mühərrər [yuxarıda yazılı] olan şəxslər ilə 1919 sənəsində nisan ayının 30-cu günündə mühakiməsinə başlandı. Fəqət onu demək istəyirəm ki, Əhməd

bəy əfəndi nasıl ki [Osmanlıda], öylə də Qafqaziyada müstəsna bir zətdir. Zətdən böylə bir mütəfəkkiri Azərbaycanda aradığımız və əhvali ilə düşünməməyimizə təəssüflər edirəm. Bundan maəda [bundan əlavə], şu anda onu bizlər əldə etməyimiz icab edir [lazım gəlir]. Məmafih [bununla belə], Azərbaycan Cümhuriyyətindən bir qaç zəvat [şəxs] müməssil [nümayəndə] olaraq intixab edib [seçib] də göndərmək üçün hökumətimizin nəzər-diqqətini cəlb edirəm.

Ə. Qəniyev

TƏBRİK

İstanbulda daima Cənubi Qafqaziya-dan fəna həvadislər [pis xəbərlər] qəzetələrdə oxunurdu. Məmafih [buna baxmayaraq], şimdiki Bakı şəhərinə varid olub da [gəlib də] Azərbaycan Cümhuriyyətini mültəzəm [sayılan; dəyərlili] və əhalini məmnun olaraq [görmək], həyatda qapanmayacaq pək dərin bir yaranın ən öldürücü əlamətini [ələmlərini, acılarını] tədil etdi [yumşaltdı, azaltdı]. Münəvvər [işıqlı; ziyalı] hökumətimizə və ümumi vətəndaşlarıma ayrı-ayrı təbrik və təşəkkürlər edirəm.

Ə. Qəniyev

ÜMURİ-XEYRİYYƏ VƏ NAFİƏ NAZİRİNƏ MƏKTUB

Bu günlərdə Parlaman üzvü Cəlil bəy Sultanov tərəfindən Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə [Sosial Təminat] nazirinə bir belə məktub yazılmışdır:

Alicənab nazir!

Keçmiş sənə noyabr və dekabr aylarında Zəngəzurda 40 minədək müsəlman xalqı ermənilərin təcavüzündən öz evlərindən, mallarından və dövlətlərindən əl çəkib qaçqın olub hər bir yerə dağılıblar. Bunların barəsində mən və hökumət məmurları vaxtında Bakıya, hökumətə lazım olan məlumatı verib təcili yardım tələb etmişik.

Bizim təkrar teleqramlardan və məktublardan – ki qaçqınlar acından, soyuqdan və həkimsizlikdən gündə yüzlərcə milçək kimi ölürlər – ancaq fevral ayında siz özünüz zəhmət çəkib gedib Zəngəzur qaçqınlarının əhvalını öz gözlərinizlə gördünüz. Və mən belə yad edirəm ki, siz oradan qayıdandan sonra qəzetələrdə bir məqalə yazmışdınız ki, Zəngəzur qaçqınlarının pərişan əhvalını yazmaq və söyləməklə başa gəlməz, ancaq onlara tez və çox yardım lazımdır.

Noyabr ayından bəri 6 ay keçibdir, amma, məəttəəssüf [təəssüf ki], şimdiki Zəngəzur qaçqınlarına sizin Nəzarət [Nazirlik] tərəfindən heç bir yardım çatmayıbdır və bunun nəticəsində mühacirlərin acından, soyuqdan və dərman-sızlıqdan 40 faizi qırılıbdır.

Şimdi biçin vaxtı yavuşlaşdıbdır. Amma o biçarələrin əkinləri ya otarılıb və ya şimdiki otarılmaqdadır. Və onların gələcəkdə bir yerə ümidləri qalmayıbdır. Hər-gah Nəzarət onlara təcili və külliyyətli yardım etməzsə, şol vaxt o əlbəqı [qalan] 60 faiz də qırılıb fövt [yox] olasıdır.

Buna binaən [buna görə], bu kağız yazıb sizin nəzərinizi Zəngəzur qaçqınlarına cəlb etmək istəyirəm. Çünki Zəngəzurda qaçqınların ədədi üç və ya dörd

dəfə Azərbaycanın sair yerlərindən artıqdır. Və hələlikdə camaatın əhvalını düşünübəni, bu aşağıda qeyd olunan mədələri nəzəri-etibarınıza təqdimlə, tez əmələ gəlməsini təmənnə edirəm:

1) Lazımdır bu saat Zəngəzura bir çox ixtiyarlı komissiya göndərmək (və mümkün olsa, o komissiyada Parlaman üzvlərindən bir, ya ikisi iştirak etməlidir).

2) Bu komissiya orada özü qaçqınlara öz əli ilə təzə taxıl çıxanadək maaş və pul verməlidir. Gərək nəzərə alaq ki, Zəngəzurdə bu saat sağ qalmış və böyük ehtiyacı olan mühacirlər iyirmi minə qədərdir. Bunlara başa 1 pud taxıl verilərsə və ya pudu 60 manatdan hesab olunub da pul verilərsə, şol vaxt bu eylər 1 milyon 200 min manat.

3) Lazımdır mühacirlərin gələcək yerlərinin toxumlanmağı xüsusunu düşünmək və bunun üçün də əvvəlcə gərək hər bir evə labüd bir öküz alıb vermək. Çünki qaçqınların mallarını tamamilən ermənilər qarət ediblər və yainki çuma [taun] naxoşluğundan qırılıbdırlar.

Bunlardan əlavə:

4) Həman komissiya gərək orada mühacirlərə toxum və gələcək yemək tədarük etmək üçün yerli əhalinin təmiz və diqqətlilərindən də bir əlavə komissiya təşkil edib də onlara kafi miqdarda para buraxsın ki, onlar şimdindən tədarükdə olsunlar.

5) Mühacirlərin içindən ən böyük ehtiyacda olanlarına (5000 qədərinə) 50 min arşın çit paylamalıdır. Bu çiti Təbrizdə 8-10 manata almaq olar.

6) Başa yarım girvənkə şəkər və çay verməlidir. Və hərəgah şəkər mümkün olmasa, şol vaxt başa bir girvənkə kişmiş verməlidir. Çünki Zəngəzurdə olan qaç-

qınlar çaysızlıqdan qızdırma və qeyri pis naxoşluqlar tuturlar.

7) Zəngəzurdə bir tibb məntəqəsi və iki-üç feldşerxana açmaq vacibdir.

8) Mühacirləri yerlərinə qaytarmaq üçün gərəkdir ki, onların evlərini tikməyə Nəzarət tərəfindən yardım verilsin və mənim zənnimcə, hər bir evə orta hesabla 500 manat verməlidirlər və bundan ötrü komissiya gedən vaxt əqəllən [ən azı] yarım milyon pul aparmalıdır.

9) Zəngilanda və ya Dondarlı köylərində yetim uşaqlar üçün bir darüleytam [yetimxana] açmalıdır.

10) Bunları yerinə yetirmək üçün komissiya gedən vaxt gərək 3-4 milyon para aparsın.

11) Komissiya getməyini mən təkrar edirəm, çünki Nəzarətin orada olan qulluqçuları şimdiyədək bir iş bacarmayıblar və güman ki, bacara bilməyəcəklər.

*Kamali-hörmət və ehtiramla
Zəngəzur tərəfindən
Məclisi-Məbusan üzvü
Cəlil bəy Sultanov*

ÖMƏR FAİQ ƏFƏNDİ

Qafqaziyada türk çalışqanları və mühərrirləri arasında şərəfli bir mövqə tutan və sənələrdən bəri öz milləti yolunda var qüvvəsi ilə çalışqan sevgili Ömər Faiq əfəndi neçə gündür ki, Bakıya varid olmuşdur [gəlmişdir].

Axıska hadisələri əsnasında Ömər Faiq əfəndinin tutulub Tiflisə gətirilməsi və onun Tiflisdə dəfələrlə həbsxanalara salınıb işgəncələrə məruz olması oxucularımıza məlumdur. Ömər Faiq əfəndi Tif-

lisdə həbsdə ikən Azərbaycan demokratiyası [xalqı] onun azad edilməsini canu-dildən arzu edib, ona əziyyət verənlərə protestolar etmiş idi. Ömər Faiq əfəndi hələ istibdad zamanından başlamış şimdiyə qədər vətən və milləti yolunda yorulmaqsızın çalışmış, fədakarənə və qəhrəmanənə bir surətdə öz vəzifəsi ifasından bir an geri durmamışdır. Faiq əfəndi həmişə ümidvarlıqla çalışıb vətəninə və millətinin gələcək rifah və səadətinə yenə ümidvardır. Faiq əfəndi qəzetəmizdə çalışacaqdır. Möhtərəm əfəndini bir bu qədər əziyyət və cəfadən qurtarmalarından və Bakıya gəlmələrindən dolayı kamali-məsərrətlə [böyük şadlıqla] təbrik və təhniyyət edəriz [qutlarız].

TƏTİLİ-ÜMUMİ

“İqtisadi” tətillin axırı nə olacaqmış?

“İqtisadi” deyə elan edilmiş olan bu zabastovkanın [tətillin] axırı nəyə müncər olacaqmış [nə ilə nəticələncək]? Bu xüsusda edilən təhqiqatdan və külliyyətli miqdarda tutulmaqda olan əsləhə və karastılardan [silah və alətlərdən] məlum olur ki, zabastovkaçılar “Staçkom” [Tətil Komitəsi] dedikləri komitənin təhti-idarəsində [idarəsi altında] olaraq Azərbaycan hökumətinə və türk və islam millətinə qarşı böyük bir qiyam və müsəlləh iğtişaş və inqilab hazırlayırlarmış. Qərar böylə imiş ki, şəhərdə gəzən işsizləri, köhnə saldatları və müsəlman olmayan xarici fəhlələri silahlandırılıb, lazım olan yerlərdə top və pulemyot düzəldib, qəfəltən hökumət idarələri üzərinə hücum edib idarələri əllərinə alsınlar və şəhərdə böyük bir inqilab əmələ gətirsinlər. Şü-

kürlər olsun ki, xəfi və ələni [gizli və açıq] polis dairələrimiz pişəzvəqt [qabaqcadan] işdən xəbərdar olub silahları tutdurmaq-la, düşmənlərimizin bu qədər böyük xəyanətinə mane olubdurlar.

Roxlin nə üçün buraxıldı?

Mövsuq [etibarlı] mənbədən aldığımız xəbərə görə, Roxlinin buraxılmağına səbəb o olubdur ki, Roxlin hökumət nəzdində kişi sözü veribdir ki, bir də Azərbaycana qarşı hərəkətdə iştirak etməsin və təhrik və təşviqatdan əl çəksin.

Bolşevik emissarlarının həbsi

Bu günlərdə polis idarəsinə xəbər verilməmişdi ki, bolşeviklərin 5 nəfər başçı emissarları Bakıdan 22 milyon manat Nikolay pulu və təlsiz teleqraf makinası aparmaq fikrindədirlər. Bu adamlar Bayılovda olurlar. Dün gecə polis nəfəratı [nəfərləri] evi mühasirə edib, başçılardan ikisini tutmuşlar, üçü gizlənməmişdir, onları da tutmaq üçün tədbir görülür. Həbs edilmiş bolşeviklər o qədər pul olduğunu və qaçırmaq istədiklərini danmışlardır. Amma təlsiz teleqraf olduğunu və aparmaq istədiklərini boyunlarına almışlar, fəqət yerini deməmişlərdir. Bolşeviklərin evləri axtarılır.

“Tovarişlərin hərəkəti”

Maliyyə Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətən məlum edir ki, mayın 6-da aksiz məmurları kəndi işlərinə məşğul olmaq məqsədilə olaraq işə şüru etmək [başlamaq] istədikdə, tətil etmiş olan qeyri-müsəlman əmələləri onları zorla tətilə məcbur etmək istəmişlərdir. Daxiliyyə naziri həmin müraciəti sərəncamdan ötrü Bakı qubernatoruna göndərmişdir ki, tə-

til etmək istəməyən əməllərə qarşı zor göstərilməsinə imkan verməsin.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

* Bu günlərdə Ticarət Nəzarətinin kontrolu [müfəttişi] Tağıyev fabrihasının yanından 80 kisə ağ un, 84 tay kağız və karton, iki dənə ağır sandıq tutmuşdur. Sandıq hələ açılmamış olduğundan, içindəki şey məlum deyildir.

Anlaşıldığına görə, bu şeyləri Əli oğlu Nəriman nam [adlı] bir şəxs qayıqla İrana aparmaq istəyirmiş. Mal tutulub gömrükxanaya göndərilmişdir. Bu iş Maliyyə Nəzarətinə mühəvvəl edilmişdir [tapşırılmışdır].

* Bakı qalabəyisi [komendantı] qubernatora məlum etmişdir ki, Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən əmr edildiyinə görə evsiz uşaqları, yetimləri küçələrdən təmizləmək üçün onun tərəfindən lazımı binagüzarlıq [sərəncam] edilmişdir.

Müsəlman tələbələrinin nəzəri-diq-qətinə

Mülazim (praporşik) məktəbinə daxil olmaq arzusunda olub da sinnləri [yaşı] əsgərliyə müvafiq olan və olmayan tələbələr özlərini yazdırmaq üçün may ayının 13-nə qədər Parlaman imarətində səhər saat 9-dan 2-yə və axşam saat 5-dən 6-ya qədər tələbələrdən Nərimanov və Ağabəyova müraciət edə bilirlər. Yoldaşlardan xahiş olunur ki, bir yerdə əzimət etmək [getmək] üçün özlərini yazdırsınlar.

Komissiya

Saxta pul

Armyanski-Kamenisti küçələrin kün-cündə bir qəlp pul fabrihası tapılmışdır. Burada Bakı pulu kəsirmişlər. Müəssisi [təsisçisi] bir müsəlman tələbə imiş. Tələbə həbs, makina, cövhər, daş və sairləri zəbt edilmişdir.

ERMƏNİ MƏTBUATI

Ermənilər və gürcülər

Gürcüstan hüdudu və Ermənistan ilə Gürcüstan arasında hüdud üstə olan münaqişə xüsusunda erməni “Aref” qəzetəsi yazır:

“Gürcüstan iddia etdiyi hüdud şimalda Qara dəniz sahilindən başlanıb Maykopa, buradan da Qafqaz silsiləsinə [dağ silsiləsi] üzrə gedib Bəhri-Xəzərin 130 verstliyindən Zaqatala məntəqəsinə tutur. Buradan qərbdən cənuba gedib Kür çayını ötürək Tiflis quberniyasını və Ərdahan ilə Oltunu əhatə edərək, Trabzon ilə Rizənin arasından Qara dəniz sahilinə çıxır.

Bu dairə başmaq çeşnisində [formasında] olub, təxminən 40 min mürəbbə kilometr [kvadrat kilometr] bir yer tutur, şimaldan və cənubdan qonşuların Qara dənizə çıxacağı kəsir.

Gürcüstan ilə Ermənistan arasında məchul olan Borçalı və Axalkələk qəzaları 40 mürəbbə kilometrdir. Həmin yerlərdə sükunət edən [yaşayan] əhalinin əksəri erməni olduğunu gürcülər inkar etməməklə belə, iddialarında davam edib deyirlər ki, ermənilər oraya Türkiyədə qırğından qaçıb Ərzurumdan, Vandan, Bitlisdən gəlibmişlər və çörək kasadlığı

olduqda çəkirgə [çəyirtkə] kimi çəkilib gedir. Bu aşkar sübut edir ki, ermənilər o yerləri özlərinə vətən hesab etməyirlər. O cəhətə həman yerləri iddia etməyə haqları yoxdur. Əgər onlar istəyirlər azad, müstəqil Ermənistanları olsun, haradan gəliblər, getsinlər ora.

Əlavə-əzan [buna əlavə olaraq], Tiflisin cənub tərəfində olan Borçalı uyezdinin Lori məntəqəsi Gürcüstandan ötrü əsgəri [hərbi] böyük əhəmiyyəti vardır. Çünki orası Tiflisin qapısı mənzələsindədir [yerindədir]. Lorini Ermənistanda qoymaq ermənilərin əlinə dolu tapança verib öz başını ona nişanə qoymaq kimi bir iş olar.

O ki qaldı Axalkələyə, orası da qədim əyyamdan gürcü toprağı olub, ruslar Qafqazı işğal edən zaman Gürcüstanda imiş, özü də gürcü tayfasının əsil məkanı olub, milli şairlərin və dahilərin vətənləridir.

Gürcülərin həman dəlillərinə, xüsusən tarixi sübutlarına təəccüb edib deyirlər, Axalkələk əslən Gürcüstan torpağı olmaq dürüstdür, lakin ora əhalisindən hamıdan kəmi gürcüdür ki, ədədləri 500 nüfustən [nəfərdən] ziyadə deyildir.

Tarixi dəlillərə gəldikdə, məlumdur ki, gərək Axalkələk, gərək Lori ərəblər və fars dövründən bəri neçə dəfələrlə əldən-ələ keçmişdir. Bainhəmə [bununla belə], Lori tarixcə Ermənistan məmləkəti olmaqdan düşmüşdür, çünki Lori ermənilərin Baqratuni sülaləsinin tacgüzarı [tacqoyma yeri] olmuşdur. Sanain isə qədim zamanda ermənilərin ədəbi və dini bir mərkəzi imiş. Sanaində erməni müvərrixi [tarixçisi] Mxitar nam on üçüncü əsrin əvaxirində [axırlarında] Ermənistanın siyasi və dini tarixini tərtib etmişdir. Borçalı qə-

zasında hər yana tərpanırsən, qədimdən qalma erməni kilsələri, ibadətgahları gözə çarpır. Bunların cümləsi sübut edir ki, Sanain ermənilərin milli təməddünü [mədəniyyəti] mənbəyi, padşahlarının ana-dan olan yerləri imiş.”

QARSDA

Qars Müsəlman Şurayi-Millisinin teleqrafı

Ermənistan siyasi nümayəndəsi [Tiqran] Bekzadyan İrevandan böylə bir teleqraf almışdır:

7 may 1919

“Ermənistan Rəisi-vükəlası [Baş naziri] Qarsdan Müsəlman Şurayi-Millisi sədrindən böylə bir teleqraf almışdır:

Qars oblastının müsəlman əhalisinin vəkalətinə görə, sizi və Ermənistan Cümhuriyyətini təbrik edib mehriban qonşuluğa sadıq qalacağımıza hazır olduğumuzu şəhadət verirəm. Biz də yorulub asayış, qanuna və dinc zəhmət çəkməyə həsrət qalmışıq. Bu gün sülh və asayışı bərpa edəcəyiniz qanun və asayışı sizinlə bərabər mühafizə edəcəyiz.”

Müsəlman Şurayi-Millisi sədri
doktor Əsəd bəy Hacıyev

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Sülh ətrafında

səh. 173. “Visla”: qəzetdə təhrif edilmişdir.

Əhməd bəy Ağayev əfəndinin mühakiməsinə başlandı

səh. 174. “İttihadçılar”: İttihad və Tərəqqi Partiyası üzvləri nəzərdə tutulur.

“Darülfünuni-Osmeni”: indiki İstanbul Universiteti.

“Tərcümani-həqiqət”: İstanbulda 1878-1924-cü illərdə nəşr edilmiş qəzet.

Erməni mətbuatı

səh. 179. “Mxitar”: XIII əsr erməni şairi və tarixçisi Mxitar Ayrıvanetsi nəzərdə tutulur.

Çərşənbə axşamı, 13 may 1919-cu il, nömrə 179

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Səşənbə, 12 şabanül-müəzzəm sənə 1337. 13 mayıs 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rublə, axırncı səhifədə sətri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

BİRİNCİ MÜSƏLMAN
TƏVƏLLÜDXANASI

Yekşənbə [bazar] günü may ayının 11-də mama Gövhər xanım Qazızadə tərəfindən müsəlimalərə məxsus olmaq üzrə xüsusi təvəllüdxana açılır. Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Doktor Tsentner konsultasiya icra edir. Armyanski 13, telefon: 58-39.

miləri ilə abluka [mühasirə] edilmişdir. Bunların arasında “Kuın Elizabet” nam [adlı] böyük drednot vardır. Abluka son günlərdə dəhşətli xasiyyət almışdır. Müttəfiqlərin gəmiləri Krimdan Odessaya həтта alma aparmağa belə müsaidə etməyirlər. Ablukanı ingilislər idarə edirlər.

Kiyev - Xarici işlər komissiyasına xəbər verildiyinə görə, Gürcüstan Abxaziyaya daxil[i] işlərində mükəmməl muxtariyyət verir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Almaniya kəndçiləri Şura əleyhinə

Berlin - Eyllenbarger, Bavariya kəndçilərinin başçısı olmaq sifəti ilə Şura Hökuməti əleyhinə çıxaraq, Münhenə ərzaq buraxmayacağı ilə təhdiddə bulunmuşdur.

- Vürsenberq Şura Cümhuriyyəti əleyhinə səs vermişdir. Sosialist firqələri birinin əleyhinə çalışırlar.

Qara dəniz boyunun ablukası

Sevastopol dairəsində Qara dəniz boyu fransız gəmilərindən əlavə bu günlərdə İstanbuldan gəlmiş ingilis gə-

SÜLH ƏTRAFINDA

Havas agentəliyi xəbər verir ki, dünən Fransa Parlamənında 300 məbus bir manifest imza etmişlərdir ki, Məclisi-Əyan ilə Məclisi-Məbusan müttəfiqən [birgə] çalışsın. Vəkillər böyləliklə Sülh Konfransında Fransa nümayəndələrinin vəziyyətini möhkəmləşdirmək və onlara öz arzularına konfransda nail olmağa imkan vermək istəmişlərdir. Manifestdə təklif edilmişdir ki, Cəmiyyəti-Əqvamın [Millətlər Cəmiyyətinin] rəsmi lisanı fransız lisanı olsun. Cəmiyyəti-Əqvam komissiyonu bu rəydedir ki, bu məsələ Sülh Konfransında həll edilməlidir.